

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dnó vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 1. kimovca 1862.

List 25.

V slavo nebeške Mane.

(Jezus v sv. obhajilu običe bolnika na smertni postelji.)

Sonet.

Sem prišel si, Jezus moj premili,
Kjer bolezen zdaj kraljuje,
Britka žalost z njo družuje,
Da pomagal bi v hudi sili! —

Vse bolnika že je zapustilo.
Vid oči se mu zapira,
Truplo onemoglo vnira,
Ti pa duši daješ ohladilo.

Kjer na svetu ni več pomočnika,
Da krepečal bi reveža bolnika,
Ti edini njemu si zavetje!

Hočeš hude stiske ga rešiti,
Iz terpljenja tje ga pospremiti,
Kjer doni Ti včene slave petje.

Rodoljub Podratitovski.

Cerkev je nepremakljiva!

Aposteljna Peter in Pavel, katerih sveti ostanki počivajo v cerkvi sv. Petra v Rimu pod cerkvijo vesoljniga sveta, stojita nepremakljivo in junaško. Pod nju nogami se je zdrobilo neverstvo in malikovavstvo, na nju ramah sloni veliko poslopje katoliške cerkve. Osemnajst sto let že je preteklo, kar je mislil znani kervoželjnik Neron vsemu kristjanstvu smertno sulico vsaditi, ko je križal perviga namestnika Kristusoviga na zemlji, sv. Petra, in serčniga junaka sv. Pavla ob glavo djal (68 l. po Kristusu). Nejeverni Rim se pogrezne v razvaline, in iz tih velicih podertij vstane kristjanski katoliški Rim, in je še dandanašnji središe katoliške cerkve, sedež vikšiga poglavarja Kristusoviga kraljestva na zemlji. 257 papežev je neprenehama vladalo katoliško cerkev in 258., blagi Pij IX., mnogoskušan, v nepremakljivi junaški serčnosti vterjen, nosi ključe in križ svojih prednikov, in ga še utegnejo njegovi sovražniki do konca dni mučiti, ako se niso po novejših rimskih prigodkih spametovali.

Popolnoma se je dokazalo, da ni prazna pravljica, kar je Kristus rekel: Ti si Peter (skala), in na to skalo bom zidal svojo cerkev, in peklenške vrata je ne bodo zmagale. Ajdovsko trinoštvo je strohnelo, ki je kristjanstvo tako grozovito in peklenško preganjalo. Kristusovo kraljestvo na zemlji so skušali končati; pa spoznati so mogli, kakor je odpadenec cesar Julijan zaklical, ko mu je maševavna pšica persi prebodla: „Nazarenčan, zmagal si!“ Nobeniga ni več, prevzetnih, ošabnih cesarjev rimskiga, gerskiga, germanskiga naroda, cesarstva njih so se razrusile kakor mravljiša. Preč

so napuhnjeni kralji francoski in angleški, ki so hotli k svoji posvetni kroni še trojnato papeževo si na glavo postaviti. Njih žesla so kakor terstna palica razpočile, in njih krone so se raztopile: — vender Rim in cerkev stoji s svojim papežem. V prah so se spremenili vsi tisti zasramovavni in zasmehovavni „modroslovci“ in bogokletneži, vsi lakomni cerkveni roparji in hudobneži, ki so končevali, kar je bilo sveto, tudi kaki odstopni in krivoprisežni duhovni, ki so za krivični denar, pregrešne radosti in hinavske posvetne hvale prodali Gospoda vsih gospodov. Pa Rim le stoji in cerkev ima svojiga papeža! — Rim je bil ognjiše puntov, ki so jih vnanjci v njem vncemali; ali Petrov stol se ne premikuje! Od tistiga dné, ko je Peter rimsko mesto s svojo kervjo orudečil, je bila sodba sklenjena čez vse papeževe preganjavce. Ravno v tem trenutku, ko njih togota naj hujši divjá, jih vdari Gospodova roka tako, da ravno takrat padejo, ko mislijo zmagati. Kdor ni popolnoma gluhi in slepi, mora saj spoznati, kar se je pokazalo, in še več, kar se v spricho resnice tirjati zamore, da kar sta ss. Peter in Pavel v Rimu vtemelila, je Božje delo.

Mnogo skušeno, psovano in krivo dolženo papeštvo, ki je peklu in veliko drugim hudobnežem na zemlji tern v peti, kteriga zmožnost je vse druge oblasti prebila, kteriga velikost se čez vse druge vzdiguje, ker papeževo gospostvo seže do naj krajnih mej vesoljniga sveta, — ponosno smé vsemu svetu v obraz gledati in vprašati. Kdo ni padel, ki se je z naslednikom Petrovim bojeval? Kdaj je še kdo to skalo stresal, da bi se ne bil na nji spotaknil in se ne zdrobil, kakor je Gospod že popred prerokoval? — Zaupnost do svete cerkve naj se v nas vterdi, ker smo posebno zdaj v kratkim vidili stotero škofov in tavžente duhovnov v sveto mesto romati, si serčnost in novih moči k svetimu boju pomnožiti, da se ne bojmo tudi mi hudih viharjev in peklenških moči. Polni resničniga, terdniga in živiga zaupanja bodimo, da ima cerkev svoj obstanek do konca sveta; to nam daje veselo in mirno gotovost, da ravno v sedanjih časih si zveličanje toliko hitrejši pridobimo, kolikor bolj in zvestejši se cerkve deržimo. Potem se ne bo naše zaupanje opiralo samo na skušnje; ampak tudi na objube Kristusove. Bog je v hudih časih naj bolj milostljiv; bolj ko je cerkev stiskana in preganjana, več svetnikov povelča in obilniših milost nam deli. Ko bi za svetost naše katoliške cerkve drugih spričb ne bilo, kakor poslednje zberališe toliko škofov in duhovnov s papežem vred v sedanjih časih, nas to dovolj prepriča, da je tukaj Božja moč in njegova roka očitna. Cerkev ne jenja od svetih resnic in pravic, zato je njeno obnašanje priča, da je polna Božjiga in svetiga sočutja.

Res je, da cerkev mnogotero grajajo, da okolišnam časov ni primerjena, da je terdovratna in se stariga kopita derži itd. Enake graje pa le nevedneži in sleparji čenčajo, ki ne vedo razločka med človeškimi mislimi in božjimi resnicami; ne vedo, kaj so premenljive svetne, in kaj nepremeljive svete postave. Tudi so taki, ki mislijo, da se mora vse verstiti po okolšini noviga časa, tako tudi vera; kar pa ni tako, menijo da je napak. Kar se je pred tisući leti verovalo, bi dandanašnji po njih kratkovidnosti ne veljalo več. Kaj se hoče s takimi ljudmi, ki nimajo zapopadka od Boga razodetih nepremeljivih resnic? —

Vsaki katoličan, pa vsak previdin človek mora to poterčiti, kar je papež Gregorij XVI. l. 1845 tako postavno in rezno rekel ranjkimu rusovskimu caru Nikolaju: „Vaše veličanstvo! Postave Vašiga carstva so človeške in se spreminjajo; postave mojiga kraljestva so pa božje postave, in se ne spreminjé. Oba bova pred sodnji stol poklicana, jaz sicer pred ko Vi (vender ne toliko pred, kakor bi bilo takrat misliti), pridete pa gotovo tudi Vi, in bova vsak od svojih del odgovor dajala.“ Naj bolj učeni možje in neenostranski zgodopisci stermé nad nepremakljivo terdnostjo starih resnic in pravice katoliške cerkve, nad nepremakljivo močjo in oblastjo, ki se nikdar ne uklone, in vender nikdar premagana ni. Kar se je že skorej v dvatavžentletnim boju pokazalo in poterčilo, to je gotovo več kot človeška moč.

Od sovražnikov cerkve se pa mora to reči, kar evangelij od Kristusovih sovražnikov govori: „Vsi, ki so ji po življenji stregli, so pomrli.“ „Cerkev utegne vdarjena biti; premagana nikdar ne.“ (Avgustin.) „Nje luč se utegne pomračiti; ne vgasne pa nikoli ne.“ (Ambrož.) „Bolj ko jo zavoljo pravice preganjajo; bolj je v pravici vterjena.“ (Gregorij veliki.) In res je čudno, kakor sloveci luteranski zgodovinar Macaulai, Anglež po rodu, svoje misli s sv. Avgustinam že pred štiri sto leti terdi: „So taki sovražniki cerkve, ki terdijo, da cerkev peša, in nejevera raste, še več, da je čas že blizo, ko ne bo nič več katoliških kristjanov; ali v tem ko to govore in terdijo, pa umerjejo. Cerkev pa med tem časam lepo napredva in oznanuje Gospodovo moč rodovam in rodovam.“ In ravno ta luteranec dalje pravi: „Tudi naj manjši znamjiče ne kaže, da bi se konec bližal toliko dolziga vladarstva katoliške cerkve. Cerkev je vidila začetik vsih družih posvetnih vladarstev, vstanovitev vsih družih vér, lahko rečem in terdim, da bo tudi konec vsih tih vidila in prezivela.“ —

Zatoraj čeversto, veselo, terdno in brezpogojno zaupajmo v stanovitnost, nepremakljivost, božjo vstavo svete katoliške cerkve, s tim se bomo priprošnjam sv. Petra in Pavla naj bolje priporočili. — (Vestfal. l.)
A. Štamcar.

Romarjem.

Blagor vam, pobožni romarji, ako iz praviga namena popotvate do kake romarske cerkve! Kakor telesni bolniki, ki prihajajo k zdravilnim vodam, ako jih rabijo natanko po nasveti umniga zdravnika, se veséli vračajo na svoj dom, ker so dosegli ali popolno zdravje, ali so jim saj bolečine zmanjšane: ravno tako in še bolj oveseljeni se vračate tudi vi, pobožni romarji, z božje poti domu — ozdravljeni svojih pekočih vestnih rán in dušnih bolečin — ako ste po

poduki svojih dušnih zdravnikov — pridgarjev in spovednikov — vse skrumbe svojih pregreh in zastaranih grešnih navad čisto izprali v kopi čiste in res odkritoserčne ter skesane spovedi, in si dušo pokrepčali z vrednim zavžitjem angeljskiga Kruha, tudi njeno slabost vterjevali s poživljajočo močjo gorečih molitev in nadušenih svetih pesem.

Gorjé pa tistim romarjem in romaricam, ki hodijo na božjo pot — ne iz pobožnosti, temuč iz grešnih namenov, ki išejo že po poti in po prenočiših priložnosti grešniga shajanja, ker jih v ptujim kraji in med neznanimi ljudmi toliko ne zaderžuje sramožljivost, kakor doma med njih znanci in čuvaji. Gorjé vam, ki na potih in mestih, kjer tekó božje milosti, išete le poželjivosti, pohujsanja, pregrehe! — Pa gorjé tudi vam, ki menite težo svojih grehov že s tem odvaliti, de v kateri romarski cerkvi spoved in obhajilo le po zunanje opravite — pa brez vsega obžalovanja in skesanja, brez resnične volje poboljšati se, in de morde še celo nalaš išete pri spovedi tacih gnječav, kjer zavolj velike množice spovedovanih še časa nimate, se vseh grehov čisto spovedati; ali pa ée menite že s tem odpušenje zadobiti, de — tako rekoč — žakelj svojih grehov spraznite pred spovednikom, ki vas ne pozná, in le s tem namenam, de bi potem ta žakelj toliko prederznejše polnili z novimi pregrehami, in ga o svojim časi spet ravno tako izpraznili. Gorjé vam, nesrečni slepci in slepice, ki tako mislite in delate! Koga li mislite goljufati s tako zvijačo? Zamorete sicer preslepiti spovednika, ki vam ne vidi v serce, ne pa Boga, ki natanko pozná vse vaše skrivnosti in hudobije, in ki vam ne odpusti grehov brez resničniga poboljšanja, ée se jih tudi hodite spovedovat še tako na daljne božje pota. Nikar tedaj ne slepíte samih sebe s tacimi nevrednimi spovedmi in obhajili. Ne de bi si ž njimi vest olajšali in očistili, si jo le še huje obkladate z novimi božjimi ropi! Pa prišla bo tudi za vas ura, de bote prinesli svoj grešni žakelj v mlin, kjer tudi naj manje zernce ne uide izpod terivniga kamna, in bo vse do drobniga somleto.

Tode moj namen ni, vam to na drobno razlagati, s kakšnim namenam, s kakšno pripravo in obnašo naj hodite na božjo pot, ako se hočete vdeležiti vseh gotovih in velicih gnad prav opravljene božje poti. Le poveršno sim vam omenil naj potrebnejih reči za dosego božjepotnih milost in dobrot in za odvernenje naj navadnejih napák in zmot, ki vam te gnade zapirajo in namesti njih le grozo božjih kazen množé in povikšujejo. Namen mojiga govora do vas danes je pa ta: vam na božjo pot priporočiti več skerbi, previdnosti in varnosti za telesno zdravje, kakor se tega pri večini romarjev navadno najde. Božja volja ni, ko vi romarji na božji poti išete posebno dušniga zdravja, to je, odveze svojih grehov in tolažbe za marsiktere nadloge in britkosti, de bi med tem svoje telesno zdravje zanemarjali in podkopovali. To pa gotovo delate vsi tisti, ki se na božji poti vse premalo varujete pregretja in nagliga prehlajenja, posebno pa tisti, ki še vsi vroči in prepoteni od hoje kaj merzliga pijete. Nobena reč ni za zdravje bolj škodljiva, kakor naglo prehlajenje ali pa še celo pitje v vročim stani. Marsikdo, ki to bere ali sliši, trese neverno z glavó in si misli: Kolikrat sim se že jest vroč napil, ali se ves prepoten v senco vlegel in naglo razhladil, pa mi le nič ni škodovalo! Al tak človek le govori, kakor to reč razumé. Res je sicer, de vsakteri, ki vroč pije, ali se naglama razhladi, ne čuti že koj tisti hip kake bolečine ali slabosti; pa škodljivi nasledki že pridejo pozneje — pri enim hitreje, pri družim kas-

neje. Tudi je res, ako popotnik ali delavec vroč pije, pa po pitji koj dalje gré ali naprej dela, tako de se po pitji ne prehladi, ali pa le od znotraj v životi razhlajen po nadaljevani hoji ali po deli spet vgreje, de mu potem tudi merzlo pitje ne škodva ali saj le veliko manj škodva. Kdor pa še vroč od pregretja merzlo pije — in bodi si voda, mleko, vino, limonada, ledenina ali kar že koli merzliga; ali kdor pregrét s hojo, delam, skakanjem itd. delj časa pri miri stoji, sedi, ali še v kako senco na merzle tla leže in tako dolgo stoji, sedi ali leži, de se ves prehladi in delj časa, morde po cele ure prehlajen ostane: bo gotovo kmali občutil po sebi neko mrazenje; glava ga začé boleti — posebno po merzlim pitji včasih tako hudó, de se mu omotica dela, in marsikterimu še težavne prihajajo. To se posebno rado primeri ravno romarjem, ki vse spehani od daljne in težavne poti in trudne hoje po stermih stezah prisopejo že vsi prepoteni verh hriba ali gore do romarske cerkve, in de bi se težavne hoje opočili in préd znebili nadležniga potú, komej dospevši do verha, še vsi vroči posedajo ali polegajo na gole tla, ali pa še koj k studentu hité si žejo gasit in vročino pregnat; ali pa tudi še vsi vroči naravnost v cerkev gredó, in tam obstavši ali sedé ali klečé na merzlih tleh in preprihovani od sape, ki vleče skozi odperte nasprotné vrata ali okna. Vsako tako naglo prehlajenje, ki delj časa terpi, je strup za zdravje in škodva ne le mehkužnim mestnim, ampak tudi terdnim kmečkim in rokodelskim ljudem; in marskteri romar in romarica sta si po takim prehlajenju na božji poti zdravje podkopala, in si vcepila kal nevarne bolezni za celo svoje življenje ali pa za prezgodnjo smert. (Dal. nasl.)

Nektere misli o sedanji gimnazijalski osnovi.

(Dalje.)

Pa — kakor vsaka reč, ima tudi šolska dvojno stran, svetlo in temno, ima svoje soluce in svojo senco. Ni vse zlato, kar se sveti; ni vse, kar je lepo v mislih, vselej in vseskozi dobro tudi v djanji, v življenju.

Ako se toraj učna osnova posebej premisli, se od veroznanskega nauka smé reči, da je veliko bolji memo poprejšnjega, vendar se mi razredba ne zdi prava. Ali bi ne bilo bolje, z djanjskim, z zgodovinskim naukam začeti in govoriti od razodenja Božjega in njegovih zapoved, od cerkve in cerkvinih zapoved, in nato od cerkvenega življenja, od cerkvene službe Božje? In ravno tako zgorej bolj pogumno in dokazano napredvati z zgodovino Božjega razodenja, Kristusove cerkve in njene naprave, ter jenjati z verno in pravno? Še celo sedanje šolske knjige bi bolj pristovale po tej razredbi, dasiravno so nekte v drugačnih zadevah na tujem spisane za našo slovensko mladino premodre. Ali je dobro v verskih rečeh zgodaj modrovati? Čemu proste Božje resnice povijati v plenice človeškega umstvomovanja, čemu jih vklepati v terde lupinje tuje besede? Sej je verstvo ne le za um, ampak za voljo, za življenje. Kako pa hoče seči do serca in se razodevati v djanji, ako se uma ni prijeto moglo in je tolikanj truda prizadjalo spominu?

Gledé starih klasičnih jezikov mi čas za latinšino odmerjeni zadostuje, za geršino pa preseda. Vse imenitniše se mi zdi veljava, vse večí potreba latinskega jezika memo gerškega za sedanji čas, za učene vsih stanov, za omikane in neomikane, celo priproste katoličane, ker govori ga cerkev naša po vsem svetu. Prav je toraj, da se k latinskemu uku porabi več časa, da se ga vadijo umno in djansko, in prav bi tudi bilo, da bi se nanj opirali in na-

slanjali vsi drugi nauki po gimnazii, da bi se gimnazijske šole ne klicale zastonj latinske šole. Ali kako je to, da se osem let skozi in skozi v pisanji le prestavlja? Kako je to, da so celo prestave le maloktere prav dobre in lične, in se leto na leto toži, da učenci celo po doveršeni osmi šoli ne znajo kaj latinšine? *)

Kakor se toži zastran latinšine, tako se toži tudi zavoljo geršine. Toliko časa in truda stane učence, in vendar v šestih letih jih le malo pripravi do umenja in predstavljanja gerških klasikov, nikar že do lastnega pisanja v gerškem. In katerim in koliko ljudem je pa znanje tega jezika tolikanj potrebno in imenitno? Ali bi ti ne dosegli v krajšem času in v višjih šolah onega znanja? **)

Celo v nemšini se menda ne dosežejo kaj posebni spisi, dasiravno se posebej toliko časa razlaga in se skorej vsi nauki v nji razkladajo. Kako neki to? Ali morebiti naravno? Menim, da ne. — Dobro, potrebno nam je znanje nemšine, slavno in imenitno je njeno slovstvo za omikane sploh in v naši državi posebej; prav je toraj, da se v srednjih šolah podučuje. Toda ali se more Slovenec po ravno tistem kupitu, po ravno tistih slovnicah podučevati, po katerih se je uči Nемеc, čigar materni jezik je? In ali ni vse preveč nemšine po naših šolah? Ali bi ne bilo dosti, ko bi v nenemških krajih le na gornjih gimnazijah se učila, da bi jo znali vsi tisti, ki gredó na višji učiliša in v državne službe? Čemu tudi na spodnjih brez posebnega vspeha toliko časa z njo zgubiti!

Malo časa še le je slovenšina vstric z drugimi jeziki po naših latinskih šolah, in vendar jih je v kratkem dosegla vse, dasiravno se toliko ur ne uči na teden in še to po bornih berilih, brez notranjega in vnanjega soglasja! Kako neki to? Razume se samo po sebi. Menda, ker je naravno. — Pa poreče kdo: Čemu se vam slovenšina razlaga po 16 ur na teden, saj je vaš materni jezik! — Na to rečem, kar mislim: Res je to, še tega bi treba ne bilo. Naši učenci znajo slovensko govoriti že z doma, le vi govorite z njimi po domače in jim potrebne nauke na spodnji gimnazii razlagajte umevno po domače! Dajte nam potlej sposobnih učiteljnov na višji gimnazijo, kateri bodo učencem v V. VI. razredu, kjer se slovenšine in njene lastnije zavedó, velevati klasike iz gerškega, zlasti iz latinskega in nemškega v slovenski jezik in iz slovenskega v druge predstavljati, jih vzajemno primerjati in se jih skupaj vaditi v govorjenju in pisanju, — in povem vam, letos koj se vseli slovenšina po vsi gimnazii, brez lastnih knjig, katerih pomanjkanje se nam očita, in še precej ur posebej za slovenšino odločenih vam pustimo, ker jih tolikanj treba ne bo. In skorej bi rekel, da tako bode vsega tistega nerodnega narodskega prepiranja in zabavljanja konec. Torej še enkrat: Le zmožnih, tudi v slovenšini sposobnih učiteljnov nam dajte, pa je dobro!

Pri geršini, pri nemšini in celo pri slovenšini bi se po tem takem pridobilo nekaj ur, in kako pametno bi bilo, ko

*) Po naši misli naj bi se latinšina učila po poprejšnjih samostanskih osnovah, ce ne, se utegne tako zgubiti, de je klasiško ne bodo znali ne učenci ne učeniki; po samih prestavah učenci nikoli ne bodo stali na terdnih nogah. Pred več leti pride nekoliko bolj v latinšini izurjen učenec iz poezije (5. latinske šole) samostanske v retoriko (6. šolo) svetnih učencikov. Akoravno so slovele ljubljanske šole zavolj ojstrosti itd., je vendar uni novinec kmali spazil, kolik razloček je zastran latinšine v samostanskih in svetnih gimnazijalnih šolah; zlasti ko so nar boljši učenci drugim v zglede svoje izdelane naloge očitno brali, se mu je skorej zdelo, kakor de bi se nemško bralo, tako se je pogresal v njih latinski duh. To pa že v poprejšnji sistemi, ki menimo de je bila zastran latinšine vendar boljši mem sedanje. De bi se latinšine dobro naučili, je tudi neogibno potrebno, de bi v višjih razredih za kako tvarino, na pr. za zlog, zgovornišvo . . ., učni jezik bila latinšina. Vred.

**) Pripetilo se je, da pri neki zreli skušnji učence, ki se je vendar od tretje šole gerškega učil in dalje pomikal, kar besedice ni vedil povedati iz prebranega razstavka gerškega. Pis.

bi se porabile v verdjano razlaganje bližnjih živih jezikov, na Slovenskem post. hrovaškega, laškega itd. Čemu so nam daljni, dasi živi jeziki, kterih je le sem ter tje komu treba, bližnjih pa skorej vsaki dan, in vendar jih znati ne moremo! — Prav je, da vlada zahteva, da omikani znajo z njo govoriti; toda ravno tako smejo narodi zahtevati, da vlada z njimi govori in sicer po svojih lastnih služabnikih, ne po tolmačih. Kakor cerkev, dasi latinska, govori vse narodske jezike s svojimi verniki po svojih služabnikih, tako bi tudi Avstrija — circumdata varietatibus — katoliško cerkev posnemati mogla v tem oziru. Kako prav bi bilo torej, ko bi se po gimnazijah bližnji živi jeziki, po vseučiliših pa vsi postavni jeziki deržavni učili in razlagali. Sedanji čas in narodovska vzajemnost zahteva to *).

Človek je sam sebi nar bližej; poznanje samega sebe je torej naj potrebniji. To si pridobi gimnazijski učenec nekaj iz verstvenega, nekaj iz duhoslovnega, nekaj iz naravoznanskega učenja. Kakor si je človek sam sebi nar bližej, tako mu je tudi domača dežela, domača deržava bližej kot druge deržave, druge svetovine. Po tem bi se imela učiti v srednjih šolah, se vé da, splošnja zgodovina in zemljevidna, posebej pa zgodovinsko in pozemeljsko poznanje lastne domačije, lastne očetnjave in očetovske deržave, in sicer zlasti sedanje. Nekoliko je že tega v sedanji učeni osnovi; vendar se še vse preveč in nepotrebno razlaga iz nekdanjih starih in prestarih časov zgodba in zemlja. Starinstvo naj bi se nekaj na visji gimnazijo, poglavitno pa na vseučiliše preselilo. Zlasti zemljopisje se za sedanje vzajemne čase premalo čisla. In res veliko vedó sedanji učenci po šolah pripovedovati od nekdanjih prestarih ljudstev in krajev; svojega domačega naroda, svoje očetnjave, njenih lastnost in zgodb pa ne poznajo **).

Zastran matematike po vsih njenih posamnih razdeljih, kakor tudi zastran fizike se smé reči, da se da tudi ta nauk precej stisniti. Res bistri razum, svetli pamet, res pojasnuje prigodbe in prikazni v vsakdanjem življenji itd.; pa vendar bi se mogle razlagati zlasti poglavitne in potrebne reči, bližnje prikazni, koristne; nekoristne ali celo nevarne lastnosti, vse bolj djansko, in kar je bolj umstveno, naj bi se na visoke šole pomaknilo ***).

Kar zastran teh naukov menim, mislim tudi o natoropisji. Da molčim od tega, kako utegne v npravstvenem oziru nevarn biti ta uk mladim učencem; opomnim le, koliko terpe že samo z latinskim in gerskim imenovanjem učenci I. in II. razreda, kterim se od latinskega jezika komaj, od gerskega pa celo nič ne sanja. Res se budi in krepí tudi domisljija s tem podukom; toda mnogo lahkosti in vihravosti sedanje šolske mladine se temu pripisuje. Iz tega vzroka, pravijo, se tudi jezikoslovnega nauka, pri kterim je resnobe in poterpljivosti treba, ne vadijo tako radi. V štirih letih, od tretjega do šestega razreda vred, se da dosti povedati in naučiti, in učenostna razprava njegova na vseučiliše prenesti brez vse zgube za visji splošnja oliko, ktera je namen gimnazijskega poduka.

Iz ravno omenjenih vzrokov je pa kej obžalovati, da se modroslovje tako malo čisla in le 4 ure razlaga na vsi

gimnazii. Ni čudo, da jih veliko ne zná prav misliti, da si niso svesti svojega djanja in ravnanja, in da kakor se toži, se sem ter tje premalo prav terdnih in premišljenih pošlje z gimnazije po svetu, v višji učiliša in službe.

(Dalje nasled.)

France med cigani.

(Dalje.)

Že sliši France hrustanje suhih vej in stopinje, kako se mu divjaški mož bliža spolnit svoje žuganje nad njim. France je v smertnih britkostih. O Marija, Mati Božja, pomagaj mi! zdihuje tiho; in glej, že zasliši čivkanje in stokanje tičkov. Zleze naprej in najde kapo. Bilo je, kakor bi mu bila Mati Božja očitno pomagala, ko se je njega in tičkov usmilila, sicer bi bili mogli tamkaj poginiti.

Marija ne more joka viditi, je nekdanj slišal, tako dobra je, in pomaga vsim, ki jo v nadlogi kličejo na pomoč. To mu pride naglo na misel, ter ga tisti trenutek potolaži, pa le trenutek.

Že stoji divji rogovilasti mož pri njem in zarenči: „Smerkovec, le berž z mano, ali te bom kar ubil! Za zdaj je sreča za te, de si dobil tiče, tode s tabo se ni veliko obotavljati; vender naj se bom posvetoval zavoljo tega s svojim poglavarjem. Le spet pa se zasliši precej blizo neko memranje in hoja. Kmal se spozná število ljudi, mož, žená in otrók. Bila je vsa druga ciganska derhal, med katero je France zašel. Perva dva sta jo bila zato naprej ubrisala, de bi bila pregledala, če je pot varna ali ne, pred sovražniki po gojzdu. Vselej so tako storili, de ni kje vsa derhal na enkrat sovražniku v pest prišla, kadar jih je nevtégama kaka nevarnost zadela. Okoli dvajset jih je bilo vsih skupaj. France je bil preveč splašin, jih ni mogel poštetí; tudi so bili ti ljudje tako divjaški in strašni in so ga tako osorno in gerdo gledali, de je v silni skerbi berž oči od njih obrnil.

„Otroče, kaj imaš tukaj? Čaj, de pogledam!“ zarenči eden iz derhali, ter mu potegne kapo s ptiči iz derhtečih rok. Prec ga bomo sabo vzeli, pravi drugi, ki se mu približa ter ga hoče vleči: „Oh pustite me dám k moji ubogi materi!“ prosí France ves solzan s potertim glasam. „Pustite dečka, naj gre dám, kaj pa hočete ž njim?“ pravi tretji z veliko mečjim glasam, „saj nas bo še mudil, de ne bomo mogli naglo naprej.“ „Ne, ne!“ pravi zopet poprejšnji, „kadar pride v vás, bojo pa zvedili, po kateri pot smo jo zavili, in nas utegnejo dohiteti.“ „No, prav je,“ pravi prvi, otrok mora z nami iti zavolj naše varnosti; de pa ne bomo zavolj njega zadrževani, ga zadeni na rame in le naglo naprej!“ Te poslednje besede je bil cigan tako oostro zarezal, de se je lahko spoznalo, de je ravno on njih poglavar. Mož, kterimu je bil France izročén, je poslušal molčé povelje, če tudi nekoliko nejevoljno, in tako jo maha jo naprej. France si ne upa ne ustavljati se, ne svoje serčne britkosti na glas razodevati, de bi se mu še kaj hujiga ne zgodilo; na tihim joka in le včasí zdihne, „o moja ljuba dobra mati, o moja uboga mati!“ Tako gredó nekatere ure, se pa skerbno ogibajo vsih cestá in vasi. Blizo jutra je že, ko si poslednjič napravijo počitek na prav zarašenim kraji v gojzdu.

Prav hudo zakurijo, ker bilo je precej hladno, in ko začne zlo goretí, se okrog ognja poležejo po mehkim mahu, utrudeni dolge poti. Zdaj pri svitlim ognji se le France dobro vidi vse od solnca ogorele obraze, in zmeraj britkejši mu prihaja. Voditel ciganske trope se približa ubogimu dečku, ga priveže s konopci k bližnjimu drevesu, pošéptá svojimu tovaršu nekatere besede, ki jih pa France ne more razločiti, in tudi on se blizo ognja k počitku vleže. France vidi, de tudi rok ne more več rabiti, vso serčnost zgubi in ves up mu upade, de bi ga izpustili. „Oh, zakaj sim tičke vzel iz gnejzda,“ je milo šéptal sam pri sebi, „An-

*) Nameri se dostikrat, da naši tudi bližnjiš avstrijski soderžavljani še svojih verskih dolžnost spolniti ne morejo, kadar se v kak drugi kraj preselijo, ker ni ondi duhovnov, ki bi njih besedo znali. Koliko je pa še družih enacih zadev!

Vred.

**) Primerilo se je celo pri zrelni skušnji, da slovenski učenec ni vedil, kje Sava izvira; koliko archontov je nekdanj v Atenah ali koliko ephorov v Sparti bilo, to pa.

***) Posebno boleče je, ako učenec zavoljo mnogoterih težjih številkarij, ki mu jih nar veči del vse žive dni nič ne bo potreba, leto zgubi in v šoli zastane, ter so s tem nar bolj ubogi starši kaznjeni. Gotovo je bila modra in previdna vravnava poprej, ko manj rabne tvarine same niso v napredku zadrževale. Sej je vender gotovo, de učilne tvarine so zavolj življenja, in ne življenje zavolj njih. Zakaj bi se tedaj učencam zavolj malorabnih reči, bi djal, leta življenja kradle

Vred.

drejček mi je rekel, da bi me ljubi Bog kaznoval, pa mu nisim verjel, in vender se je tako zgodilo! Oh ti ubogi starčki so ravno tako jokali zavolj mladičev, kakor bodo moja uboga mati zavolj mene jokali! Oh ljubi dobri Bog, le samo tákrat me reši, prav pobožen hočem biti, in nikoli nikomur ne bom kadaj kaj žaliga storil vse svoje življenje!“

Nato se France ogleda, ogenj je že malo gorel, tako, da je krog ležeče cigane le malo osvetloval. Globoko in terdo smerčanje v tej tihoti ga prepriča, da vsi terdo spé razun poglavarja, kater še ni zaspal, ker včasih malo vstane, kakor de bi na-nj pazil; potem se pa nekatere minute spet ne premakne, mende od truda premagan. France pa zavolj skerbi in strahú ne more nič zadremati; poskusi, ako bi mogel saj eno roko iz zveze izmuzniti, pa vse prizadevanje je prazno, preterdne vervice so bile, da bi bil mogel s svojo slabo močjo roko iz njih izdreti. Na enkrat se spomni, da ima majhen nožek v žepu, morebiti bi utegnil ž njim vezi prerezati; tode kako pa z roko v žep doseči, v katerimi je bil še ta poslednji up? „Prosim te, dobrotljivi Bog!“ začne France zdihovati, „pomagaj mi, da se bom zamogel z rokami nekoliko premakniti. Gospod kateket so nam zadnjič pripovedovali, da si Petra vezi rešil in gotovo so bile veliko močnejši od mojih; po tem si stražnikom dal terdo spanje: o le pošlji tudi mojim stražnikom dolgo, dolgo spanje, saj vse zamoreš, ljubi Bog! Vse življenje bom gotovo potem le v tvojo službo obračal.“ Pri teh besedah France oči proti nebu povzdigne, ravno pa zgodnja danica prisveti in mu prijazno prikima skoz gosto drevje. Zdelo se je, kakor de bi mu od zgoraj prinesla pozdravljenje in zagotovilo, da je Zveličar zaslišal njegov glas in uslišal prošnjo.

France zopet začne svoje poskušnje, in po nekolikim prizadevanji doseže do nožka, pripogne glavo, da bi ga z zobmi odperl, po tem poskusa počasi zaveze prerezati, pa se ni dalo: nož je bil preskerhan, in že se France začne bati, da bi se spijoči ne zbudili, preden delo končá. Kar ga neko majhno šumenje zmoti, zbega. (Dal. nasled.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

V Šmartnim pri Liti so bile dni po sv. Jakopu slovesnosti, katerih ne smemo molčé prezreti. Sošli so se namreč v torek pri v. č. gosp. dekanu Jožefu Burgerji zunej dveh vsi še živi duhovni sošolci, ki so šole l. 1825 doversili. Bilo je 10 pričujočih vv. čč. gg., namreč: korar Mat. Svetličič; častni korar in dekan J. Grabrijan; dekani Jož. Burger, Jan. Fink in Šim. Vovk; fajmoštri ali sploh duhovni pastirji: Jož. Begelj, Jernej Bizjak, Lor. Stupica, Mart. Urankar, Jan. Zaverl; vv. čč. gg. fajmoštra Janez Prusnik in Šim. Vilfan, ki sta bila zadržana, sta s pismi svoje vdeleženje naznanila. Obhajali so častitljivi gospodje v sredo zahvalnico, da jih je Bog skoz toliko let žive ohranil; v četrtek pa mertvašnice za rajnce sošolce. Oba dni so svoje duhovne molitve v cerkvi skupaj opravljali, kar je bilo prav častitljivo viditi in prav spodbudno za ondotno prebivavstvo. Spodbudno, veselo in mило ob enim pa je bilo tudi pri mizi, ko so si v prijaznih pogovorih dopovedovali, kaj žalostniga in veseliga so doživeli skoz 37 let, kar se niso v tako obilnim številu več med sabo vidili.

Z Gorenskega. — Kakor je spoštovanim bravcem naše ljubljene „Danice“ znano, se bode obhajala prihodnje leto na moravskem Velehradu tisučletnica, odkar sta ssv. brata Ciril in Metod prižgala luč sv. katoliške vere slovan-skim narodom. Velikanske priprave*) se že delj časa tam snujejo, da bi se tisučletni spomin vredno praznoval, kolikor koli se more, in gotovo bo tje romati mikalo slednjega Slovana, ki mu še klije iskrico prave vere v sercu. Tudi

med Slovenci se razodevajo tu in tam želje, vdeležiti se tega slavnega praznovanja. Al srečni Velehrad, kje tam gori si! — Vender — vzajemno bi se reč morebiti le izpeljala. Brali smo že letos večkrat, da so se družbe iz Dunaja podale sem ter tje po svetu na kratek čas, in da so železnične vodstva jim prijenjale precej veliko od navadne voznine. Enako bi se zamogli tudi romarji iz Slovenskega vdeležiti velehradske tisučletnice. Želeti je, da bi kak častit gospod, kateremu je to priložno, skušal pozvediti pri železničnem vodstvu, koliko bi tirjalo voznine za osebo do dotičnega kraja, potem pa naj bi se v naši beli Ljubljani združili za to reč vneti možje, ki bi prevzeli vodstvo romarjev iz vsega Slovenskega. — Omenjeno vodstvo naj bi osnovalo načert romanja, zapisovalo deležnike, prejemalo, se vé, naprej plačilo za vožnjo sem in tje, naj bi poskerbelo, da bi se romarji saj v bolj imenitnih mestih in krajih, n. pr. v Celji, Mariboru, Gradcu, Dunaji i. t. d. nekoliko pomuditi zamogli,*) in naj bi poslednjič tudi v Velehradu pozvedilo, kdaj bi bil naj bolj vgodni čas, da ne bi bila ravno od drugih strani prevelika gnječa. Ob šolskih praznikih bi bilo za romanje gotovo naj bolj pripravno. — Gospodje ljubljanski! dajte, dajte nekoliko opraševati za to reč in osnujte slovenskemu narodu priliko, vdeležiti se slavnega praznovanja, katero se za zdaj živijoče ne bo nikdar več povernilo. Vam, kateri bi to častno nalogo prevzeli in izpeljali, bi bil morebiti dan vhoda slovenskih romarjev v Velehradsko cerkev eden naj lepših Vašega življenja, ker bi služil v najvišjo čast ss. apostelnoma Slovanov, pa tudi rodu slovenskemu v spričalo, da pristevari se smé vkljub vsi zavidnosti vender med pervake narodov avstrijskih. Zaupljivo pričakovali bomo kaj daljnega o tem. Bog ohrani Avstrijo in blagoslovi njene narode. Srečno!

Rodoljub Podratitovski.

V Horjulu in bližnjim Gradcu so bile 27. in 28. u. m. očitne izpraševanja v ondotnih ljudskih šolah, ktere so tudi zato spomina vredne, ker horjulška očitno vstanovljena šola je čisto nova (poslopje še dodelano ni), pograjska pa tudi med novejšimi. Nočemo popisovati lepiga napredka, kateri se je v obeh krajih pri šolski mladini veselo razodeval, še zlasti tudi v čednim petji, in kaže, da so se gg. učeniki mnogo trudili svojo dolžnost dopolniti: opomnimo samo, kako se vse častito domače in sosednje duhovstvo po unih krajih z v. č. šolskim okrajnim nadgledništvam na čelu v lepi edinosti pečá, da šola potrebno veljavo zadobi ter zamore doželeni sad v resnici obrodit. Tudi obilno število gospodov pri izpraševanjih je tega pričá. V odreji mladosti skušeni okrajni šolski oglednik v. č. g. dekan A. Pečar, ne le de so se z lastnim popraševanjem prepričali, da so vsi otroci napredovali, temveč so pristavljali tudi prav primerne opombe, kakor iskrice, ki veliko koristijo k djanskemu in rabnemu poduku. Šolske darila in pohvale k večji gorečnosti veliko pripomorejo; tudi v tem se je poskerbelo in z veliko pohvalo moramo omeniti preblage grafinje Blagajeve, posebne šolske dobrotnice, ki vsako leto k pripravljenim bukvicam še sami obilno srebrnih denarjev dajo in s tračički olepotičijo, da je mladost z njimi razveseljena. Bog daj, da bi se v sedanjih slabovernih časih mladost v dobro vravnanih šolah — ne le v vednostih, temveč še zlasti v djanskih čednostih tako vterdila, da bi zamogla ob hudim času vsi nevarnosti in vsakimu zapeljevanju serčno kljubovati.

Ni še obupati nad zamurskimi misijoni. Desiravno so srednje-afrikanski misijon zopet poslednji čas zadele velike poskušnje, imamo vender marsiktere znamenja, da Bog spreobrnjenje zamurcov hoče saj pričenjati, ako tudi morebiti še ne pričeti.

Pismo misijonarja Blaža Verri, Olivieroviga tovarsa, od 17. u. m. iz Masilije nam naznanuje: „Vedite, da po mojim

*) Tako je delala tudi družba sv. Severina na Dunaji, ki je zbrane vernike vodila v Rim, Jeruzalem, Aten itd.

*) Samo veliki altar, ki je nek v Rimu za Velehradsko cerkev naročen, bo veljal 7 tavnent cekinov. Pis.

poslednjim pismu 20. mal. serp. se je pripeljalo (iz Egipta) 21 zamurk, pa še družih pričakujemo, ter jih bomo potlej oddajali po Francoskim in Nemškim; je pa zdaj naša denarnica skorej do čistiga izpraznjena, ker imamo zraven tega še vstav v Kairi, ki nas stane po 500 ali 600 frankov na mesec. (Ponavlja prav gorečo prošnjo za pripomočkov.)

Posebno vesel in tehten pa je ta-le pristavek. „Pristavim se naznanilo, ki bo prav drago za vaš spodbudljivi časnik (Danico), de je bilo namreč v veliki Kairi že trikrat zapored lepo število zamurk očitno kersenih po č. oo. frančiškanih: 1. v torek velikiga tedna tekočiga leta jih je bilo kersenih 10, kerstil jih je sam milgsp. apostoljski pooblastenec (delegat) v Egiptu; 2. predbinkoštni dan njih 9 po v. č. o. gvardijanu; 3. tudi v lepi praznik Vnebovzetje, ki je bil predvčerajšnjim, mi je pisala prednica, je bil zopet drug kupček zamurk pripravljen za sv. kerst. Med kerstnimi materami ali botrami pa je sedem imenitnih gospá, tudi soproge poročnikov ali konzulov vmeš.“

K temu imamo zanimivo pismo od misijonarja Aleksandra dal Bosco od 18. u. m. iz Verone, ki je iz Macatoviga vstava, in je bil s svojim tovaršem Giov. Beltrame-tam vred delj časa v afrikanskim misijonu; Beltrame še pod Knobleherjem, ako prav pomnimo.

Bila sta ta misijonarja od svojiga prednika g. Maca-ta iz misijona poklicana ob času, ko so ga oo. frančiškani prevzeli, in sta iz Sellala proti koncu grudna lanskiga leta dospela v Kairo. Od ondod sta se podala v Palestino ss. kraje obiskat, in od tam skoz Carigrad na Dunaj ter sta prišla mesca majnika tekočiga leta v Verono. Iz Verone sta šla v Rim, poslana od svojiga prednika, ter sta kardinalu prefektu v propagandi storila nov nasvet zastran noviga afrik. misijona za misijonarje iz Macatoviga vstava. 24. mal. serp. se vrneta iz Rima v Verono. Zdaj mislita v Veroni delj časa ostati, de spravita pomočkov ter zamoreta zbrati ljudi za svoj novi odmen, ki je bil prav všeč svitlimu kardinalu prefektu. Ta nasvet je namreč, vstanoviti središnje hišo ali semenišče v Kairi, v katerim bi se svetno in versko odrejała tolika množica uboge zapušene mladosti; od Kaire dalje pa bi se razširjali (po podružnicah) po deželah Bišjariu, ki se stikajo z zadnjim severnim koncem afrikanskega misijona, kjer je vgodno obnebe in ljudstvo neskaženo, saj ne okuženo z nesrečnim izlamam. Tukaj bi tudi ne bilo predelec, ker Bišjari so le 15 do 20 dni od Kaire. Kardinal jima je obljubil tudi to okrajino v misijonstvo zročiti, ker zdaj se šteje prav za prav k srednji Afriki. Ne mislita pa preveč hiteti, ker menita, de je bolje — če tudi celo leto — čakati, kakor pa kaj polovičarskiga pričeti.

Za srednje-afrikanski misijon misijonarja skerbi, de bi utegnul ugasniti in uni narodi se dolgo ostati brez luči sv. vere, ker v malo mescih je umerlo gotovo 18 oseb s provikarjem vred.

Nasproti pa beremo v „Bl. a. Tir.“, de pri vsih nezgodah je vender znati, de afrikanski misijon še živi, nad čimur še nismo v dvomu bili. Pred nekimi dnevi je prišlo pismo misijonarja Morlanga od sv. Križa, ki naznanja, de je bil vse leto zdrav in hoče še eno leto tam gori ostati. Morlang je izmed naj starejih misijonarjev, ina zdaj pri sebi 8 kersanskih zamurcov, 4 odrasene in 4 fante. Laški frančiškani, ki so v novo tje gori prišli, še ne morejo kaj, ker se jezika še niso naučili. — Misijonsko predništvo je začasno prevzel č. O. Fabian Pfeifer. — Tudi gosp. Dvorczak, pri odboru Marijne družbe na Dunaji, prav goreč podpornik afrik. misijona, nam je undan, gredé v Terst, upanje dal, de slavni odbor v kratkim boljših naznanil pričakuje. — Bog daj, de bi res bilo!

Razgled po kersanskim svetu.

Poglejmo, kako je po svetu? V strašni vojski je kraljestvo satanovo zoper kraljestvo Božje. Kraljestvo

satanovo je zavito v freimavrarske halje in šviga kakor črna kri v bolnim telesu več ali manj po vsih udih človeške družbe od naj višjih do naj nižjih, vse tiši z neko strašno silo zoper cerkev Kristusovo, sili na Laškim zlasti v Rim, de bi preverglo sv. Petra stol. S strahom, kteri hudobijo spremlja kakor senca človeka, je sklenjeno freimavrarsko trinostvo. Prav primerno pravi pariški „Monde“ popisovaje sedanji stan: Vlada in rovarji v severni Italii se tresejo; tresejo se in streljajo (ljudi) na jugu; povsod je brezpostavnost in divjaška kodercija. Le en sam italijansk kraj kaže ster-menja vredni pogled globoke varnosti, nepretresljiviga zupanja in popolnoma miru. V Rim tišijo vsi ti ljudje, kteri se mesarijo že s pravo vojsko; in Rim še ne misli na-nje; papežu pretijo ti razdraženi sovražniki, in papež, obdan s škofi vesoljniga svetá, moli in blagoslavlja... Po vsim svetu se vidijo zgolj žalostne reči: lakota razdeva Irsko; revšina stiska Angleško; razdvoj gospoduje na Nemškim; preteče nevihte na Poljskim; Portugalsko, ki nobeniga škofa v Rim ne pusti, je usmiljene sestre pregnalo, ki jih je bilo samo poklicalo; črna vojska pokončuje Kino in severno Ameriko; Mexiko terpi brezvladje; povsod vojska, revšina, ali strašne britkosti, in vsi ti zlegi se od treh lét zmiraj bolj razširjajo, odkar sovražniki sv. Cerkve z nar veči silo napadajo sv. rimski stol — in vender pri tem Sedežu, kamor vsi napadi merijo, gospoduje mir, veselje, varnost. Rim, zbran okrog svojiga velikiga mašnika in svojiga kralja, ki je obropan skorej vsih svojih posestev, Rim ne pozna ne lakote, ne pomanjkanja, ne vojskiniga strahu. V Rimu je sedanji čas dobro biti; — v Rimu je upanje okčinske družbe, od ondod bo prišlo rešenje za naše bolne narode. Kličemo torej z laškimi rovarji: v Rim! v Rim! Pa ne, de bi sv. Očeta od ondod pregnali in poslednjo luč upihnil, ki sveti v naših temotnih časih; temveč de njegov glas slišimo, ki uči, tolaži, poterjuje; de se rešimo, bojujoči se in moleči z namestnikom Kristusovim — zato hitimo v Rim!“

Laške kodercije. Govori in misli se, de Viktor Emanuel in Garibaldi sta si enih misel, desiravno je, kakor bi si delala nasproti. Bodi si, de sta dogovorjena, vender ljuški rohovš ni in ne more biti v prid savojski kroni. Res, po Florencii, Modeni, Genvi, Brešii, Milani, Neapelnu, Palermi se kriči: „Roma o morte! ali med temi kriči se pa ob enim razlega: Abbasso Ratazzi! Abbasso il ministero! Abbasso i nastri azzuri! Preč Rataci, ministerstvo, višnjevi trakovi, t. j., savojska hiša! Ako bi bila ta naredba tudi komedija za komedijante, kratko in malo ni komedija za ljudstvo, ktero se s tem čezdalje bolj Macinitovih misel nalezuje in obdeluje za rudečo republiko. Sardinski zbor in vlada sta Rim razklicala za laško stoljnico, pravi Armonia: zbor in vlada sta večkrat z veseljem pikala in obrekovala posvečeno osebo rimskiga papeža; zbor in vlada nista le samo dopustila, temveč zbujevala in dražila skazovanja zoper papeža-kralja po ravno tistih mestih, kjer se zdaj verstijo nove skazovanja. Tu tedaj je sad, ki ga zdaj spravljajo. Pušice, ki so jih degáli v nar ljubeznjivšiga in v nar pohlevnišiga kraljev, so se obrnile ter se vernile z veči močjo zoper nje same. K temu pa Macinitovi časniki zdeldujejo deržavne poslance in ministerstvo, de je groza, kakor de bi se vse na to pripravljalo, ob lepi priložnosti storiti z Viktor-Emanuelam in ministri, kakor je on storil z laškimi vladarji in kakor želi storiti s Pijem IX. Pomenljive besede pristavlja Armonia, ki pravi: O naj bi se vender že spoznalo, de hoteti Rim je ravno to kakor hoteti ljudovlado, in de tisti dan, ob kterim bo papež ob oblast po rovarstvu, ravno tisti dan bo tudi samovladarstvo ob svojo oblast in povzdignila se bo rudeča zastava, prapor brezvladno — republikanski.

Zastran verskih reči na Jutru č. O. de Damas iz Jezusove družbe pravi med drugim: Bolgari se na trume povračajo h katoliški veri. — Pervi spreobrnjeneci zmiraj bolj spoznavajo, de njih spreobrnjenje je Božje delo; za-

ostali tudi za unimi vlečejo, in še poslednji teden me je milgsp. Brunoni, patriarhov namestnik v Carigradu, počastil s pismom, ter mi naznanuje, da 8000 Bolgarov s svojim duhovnom se je razkolništvu odpovedalo, ter se zedinilo s katoliško Cerkvijo. Po drugi strani se armenski narod še s pomenljivim enoglasjem giba. V. č. malo-armenski patriarh, kakor tudi ondotni pervak viksi škof, mi vedno pišeta, da komej premoreta obilno žetev spravljati. Dve škofiji ste vstavnovljeni v Ciliciji, v katerih so zgolj taki, ki so iz armenskiga razkolništva prestopili. Terdili so nam, da še pred 6 leti bo ves narod katolišk, ako mu v pomoč pridemo.

Še več, tudi mohamedanstvo si da do živiga priti. Dzdzaj je koran kersanske bukvarnike sožigal, učenost zaničeval, se luči bal. Dzdzaj pa se zbuduje v dotiki z evropskimi narodi. Mohamedani bi tudi radi imeli svoje otroke poučene, in ker vidijo, da so jim misijonske šole odperte, prosijo prostora za svoje otroke, kteriga tudi dobijo s to pogodbo, da se bodo tudi katoliškiga kersanskiga nauka učili. Tudi v to privolijo, da se njih otroci navadijo brati, pisati, številiti in družih potrebnih vednost. V Aleksandriji se je primerilo, da je mlad turčič nar boljše znal kersanski nauk in je po pravici dobil katekizem v darilo.

O. Damas meni, da v 20 letih bo nar več del muslimanskih sinov spoznal praznost razkolništva in laž koranovo ter resnico katoliško, ako bo Evropa po svojih misijonarjih ondi šole napravljala. Ko je imenovan misijonar sv. Očetu razložil, kakošno upanje se na Jutru razodeva, so mu odgovorili: „Oče, perst Božji je nad Jutram, dobro vem. Okolišine so take, da s to deželo ne smém tako delati, kakor z drugimi, ki imajo neverske prebivavce. Dolžan sim ji posebno pazljivost, in svoj pot bom napravil družbo, ki se bo posebno na njo ozirala.“

Tudi pekcl daje svoj strah na znanje, da se mu bo njegovo obsirno kraljestvo na Jutru izmuznilo ter je sredo l. 1860 zaznamnjaj z grozovinskim viharjem. Bila je splosna zarotba izlama zoper spoznavavce Kristusove. Petnajst, morebiti dvajset tavežent kristjanov je bilo v dveh mesecih pomorjenih ob Libanu. Kakor nekđaj potoki, tako je tekla kersanska kri z bibliških visočin. Z neslišanim neusmiljenjem so turčini morili mlade ljudi, starčke, žene in otroke. Nar poprej so čezmerno ropali, obešali in morili, potlej so z britkostno terdoserčnostjo iskali skritih kristjanov. Nekteri v dimnikih poskriti so bili ondi živi sežgani; drugi v vodnjakih zadušeni; drugi, ki so bili na strehe zbežali, so bili od ondod stermoglavljani na soldaške bajonete. Druge so z zvezanimi nogami z glavo naprej skoz okna spuščali. Druge so na slabim ognji počasi pekli; nekterim mučencem so zapored člene na rokah, nogah odsekovali. Njih veliko število si je moglo z dolgim terpljenjem smertni udarec odkupiti. Več ubožcov se je skrilo po duplinah, nečloveki pa so jih z lovskimi psi ven gonili ter jih pod meč dajali. Ob kratkim, zarotili so se bili, ne eniga kristjana ne pustiti živiga v bližnji krajev, po kterih častimo spomin in vidne sledi naj vikših skrivnost naše sv. vere. (Organ des Vereins vom h. Grabe.)

Kaj pravite k temu, freimavarski časniki in vsi preganjavci katoliške vere, ki ste vredni bratje unih turčinov; samo ta razloček je, da uni ne vedó, kaj delajo: vi pa ste lopovi in hinavci, ki spoznano resnico sovražite, preganjate, zatirate!

Jabelka in lesnika.

V Trapani na Sicilskem so se sprehajali po mostovžu minoreškiga samostana štirje vojaki, bili so namreč ondi vstanjeni. V nekim kotu je bila podoba čistiga spočetja Marije Device; z letó so gerduni počenjali svoje norčevanje, ter so s smodkami med mnogoterimi brezbožnimi besedami pomazali in ognjusili obličje preblazene Marije Device.

Kmal potem se v svojo stanico vernejo, in tamkaj še dalje uganjajo te pohujšljive šale, kar neprevidama zahrusi sobni strop in ko bi trenil, so trije vojaki mertvi, četerti pa je tako zmlinčen, da je v malo minutah tudi svojo nesrečno dušo izdihnil. To se je dogodilo 17. maj. serp. — Kolik sad rodi nova svoboda na Laškim, kaže tudi neki babji dvoboj v Neapelju; z nožema ste se napadlidve ljubosumni copernici s toliko togoto, da je ena na mestu mertva obležala, druga je bila z 18 ranami odnesena. Sramota za vso laško deželo! — List iz Carigrada v „Chroniqueur de Fribourg“ naznanja, da se je vas Karli poleg Drinopolja s 100 deržinami zedinila z greško katoliško Cerkvijo. Ima svojo cerkev in prosi katoliškiga duhovna. — Knezinja Adam-Czartoriskova, prav pobožna gospa, je poslala sv. Očetu veliko število dražih cerkvenih oblčć za novospreobrnjene Bolgare. Sv. Oče so jih dali v Rimu na ogled postaviti ter so jih izročili potem O. Kajsievicu, vikšimu poljske duhovske družbe (resurekcijonarjev), da naj jih odpravi katoliškim Bolgaram. — Naj več del denara, ki je bil poslan Garibaldu iz Anglije, je neki od protestanske verske družbe. Znati je tedaj, da je ti družbi dosti na tem ležeče, da naj bi papeža pregnali iz njegove lastne hiše. Vse pa tako kaže, da bo papež še zmiraj trdno sedel na sedežu sv. Petra, ko bo protestanstvo že davno izpihano iz Angleškiga. — Figeži rovarji le po tatiansko in potuhnjeno napadajo: v začetku u. m. so se znosili celo nad moškimi rimskimi časnikam „Osservatore Romano“ ter so nastavili s smodnikom napolnjeno kroglo, ki se je ondi razpočila, kjer se listi sprejemajo. — Ko je undan brezbožnik Ferrari v torinski zbornici interpeliral zastran kraljeviga oklica zoper Garibaldovo rovarstvo, mu je dvakrat grozovitno bučanje v oblakih in strašna nevihta besedo presčkala, kakor da bi nebo ne hotlo več slišati besed gerdina, ki je v nekim spisu herkal bogokletne besede: Evropa je Rimu versko vojsko napovedala, in ne moremo ne stopinje naprej, ako kriza ne poderemo.“ (Križa pa ne boš poderl, ti razbojniški tolovaj! kakor ga hinavec Julijan ni mogel: tedaj je tvoje pertenje prazno.) Poreče se, da je to le naključek, pravi Armonia. Prav in dobro. Hotli smo nov naključek omeniti. — „Armonia“ 14. u. m. toži, da je že pozno v noči zvedila, da je „Movimento“ pod pečat djan, ker je imel neki razpis genveške oprostovavne družbe (società emancipatrice), ter je mogla tudi ona ravno ta razglas svoj pot izpustiti. Nato pristavi, da so zdaj podpečatovanja ondi tako muhaste, da se več ne vé, kaj bi se smelo natisniti, kaj pa molčati. To je mende „„Italija libera!““ kakorsno je Mazzini že 1831 priporočal Karlu Albertu, pisavši mu iz Savoje: „Scrivete sulla vostra bandiera: Unione, Libertà, Indipendenza! ... Liberatè l'Italia dai barbari! Zapišite na svoj prapor: Edinost, Prostost, Samosvojnost! ... Rešite Italijo divjakov!“

Za „Pressine“ možake. Dunajska „Presse“, ki ima na prodaj „Gleiches Recht für Alle“, je napadla Daničini spisek: „Kje je steber naše narodnosti?“ v 24. listu, češ da je „spričljaj naj priserčnisi zaveze med duhovstvom in domorodci.“ Rečemo samo: Kadar bo nemškemu, francoskemu i. d. duhovstvu greh, da svoj narod, svojo domačijo in slovstvo ljubi, takrat bo tudi slovenskemu. Sicer pa je moški dnevnik „Vaterland“ moško odgovoril na „Pressino“ presno modrovanje tako-le:

Wien, 25. Aug. (Einen Beleg für die intime Allianz der Clericalen und Nationalen) findet ein Correspondent der „Pr.“ in einem Artikel der in Laibach erscheinenden Zeitschrift „Danica“, die unter Anderm auf die Frage: „Wo ist die Stütze unserer Nationalität?“ folgenden „erbaulichen Unsinn salbadert:“

„Die slovenischen Bestrebungen haben den schönen Charakter, dass sie mit Gott arbeiten. Zum Beweise dafür die jüngste Feier der Marburger „Citavnica“, die nicht nur

mit dem Gottesdienste begann, sondern bei der man auch in den gehaltenen Reden das Lob Gottes und das Vertrauen in die Hilfe des Allerhöchsten zu hören bekam. Dasselbe beweisen auch die slovenischen Tagesblätter, die nicht gegen ihre eigene Mutter, die katholische Kirche, kämpfen, wie die Tagespresse anderer Nationen; dies beweist die slovenische Literatur, die sich täglich mehr von jenem fremden Geiste emancipirt, der nur in fleischlichem Firtelanz sein Paradies findet; überhaupt, die slovenische Muse ist schamhaft, so wie der Charakter der Slovenen. Das Lob der Ketzerei findet man nur in einem deutschen „Producte.“^{*)} welches Fremdlinge oder entfremdete „Charaktere“ geschrieben. Eben dieses katholischen Charakters halber können wir der slovenischen Literatur und den slovenischen Bestrebungen^{**)} den Segen des Himmels prophezeien.^a

Einen „erbaulichen Unsinn“ vermögen wir in diesen Sätzen nicht zu entdecken. Chenier wurde es 1794 in Paris zwar als Verbrechen des „Fanatismus“ angerechnet, als er den Heiland das als Lob vermeinte Prädicat eines braven Sansculotten zuerkannte, aber in Oesterreich sollte es doch 1862 noch erlaubt sein vom Allerhöchsten und seiner Hilfe zu sprechen, ohne dafür Schwachkopf gescholten zu werden. Wenn die slovenische Literatur wirklich von moralischen Giftpflanzen frei ist, die im Garten der deutschen Literatur so üppig wuchern, so darf sie sich dessen wohl rühmen. Und wenn es ein unterscheidendes Merkmal der slovenischen Tagesblätter ist, dass sie nicht gegen die katholische Kirche, zu der sich ihr Volk bekennt, ankämpfen, so dürfen sie unseres Erachtens mit grösserem Recht den Anspruch erheben, die Gesinnungen des Volkes zu vertreten, als diejenigen, welche ihrem Hass gegen die katholische Kirche, deren Lehren und Einrichtungen, so weit es angeht, mit der Feder Luft machen und dafür alles, was nicht katholisch ist, sei es nun Protestantismus, Gustav Adolfsverein, Deutschkatholicismus, Reformjudenthum, in dem Masse hätscheln und protegiren, als es sich von der katholischen oder überhaupt von der positiven christlichen Religion entfernt, da die Zeit noch nicht gekommen ist, um den Spruch Karl Vogts: nicht die Freiheit des Glaubens, sondern die Nothwendigkeit des Unglaubens ist es, was wir wollen — nach dem Vorgange des französischen Convents in Praxis zu setzen. Freilich wollen auch sie das Volk vertreten, sie sagen es unermüdlich. Gibt aber einmal das wirkliche Volk massenhaft zu erkennen, dass es in religiösen Dingen ganz andere Ansichten hat, als die Herren, die sich das Recht zuerkennen, seine Vertreter und Stimmführer zu sein, so werden dieselben Männer als unmündige, nicht mitzusprechen berechnete Tölpel behandelt, die man als schlichte, aber gesinnungstüchtige und einsichtige Leute öffentlich belobt, sobald sie sich irgend einmal mit ihrem Pfarrer in Widerspruch setzen.

Drobtinica.

Pasjogladežem v nauk. V Euenheim-u na Nemškim je 8. mal. serp. umerl neki hišni oče, kteriga je bil pred 9 meseci njegov psiček mičkeno v kazavec vgriznil; ta dan pa je stekel in čez 6 ur umerl. Kaj posebniga je, da ta steklenec ni grizel, temuč le vse od sebe soval, in ni mogel terpeti ne luči ne svetlih reči; ko je pa silo tožil, da je žejin, ni hotel piti, ko so mu vode ponudili, temuč jo je od sebe sunil in se zgrudil. — Naj si to v spomin zapišejo ne le samo peso- ampak tudi psičkoljubi in vse trapaste pasje coharice.

*) V izviru se bere: „Hvala krivoverstva in njegovo repenčenje se nahaja le k večimu v kakim nemškim produktu“ itd. Vr.

**) „und den slovenischen Bestrebungen“ je dopisnik sam pristavil, pa tudi kaj izpustil. kakor se je njegovi natolecljivosti bolj prilogle. Vr.

Domace duhovne vaje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Razsvitlivna pot. Tretje pravilo: Kar delaš iz nagiba sv. vere, delaj tudi z vncmo.

Vnema je luč naših djanj. Kjer ni vneme, je merzlota. Zemlja se posuši brez vode, serce pa brez vneme in veselja za čednosti in dobre dela. Sad brez vneme je plevek in brez sočnosti. Bog nam ni zastoj vncmkov in moči za vncmo pristvaril. Vse pa je na tem ležeče, da so ti vncmki, ki se v nas tolikrat utrinjajo, na dobro obrnjeni.

Premišljujmo nato in lastnijo posamnih ljudi; pri vsakim bomo vnetke opazili, pa silo različne, in pri mnogih rajši na posvetno kot pa na božje obrnjene. Vidili bomo goreče vncmke do raznih nauk, do različnih del in umetnost, do petja, glasbe, podobarstva, malarije, poljedelstva itd.; pa tudi vncmke za igro in kratkočase, za to in uno jed ali pijačo in celo za nezmernost; vncmo za premoženje in denar, za skopost, pa tudi za nečimerno čast, ali celo za grozovinsko nečistost, za poboje, tatinstvo, rop itd. Vender se pa gnanje za pregrešne reči prav za prav ne smé imenovati vncma, ampak strast. — to ime zasluži ta peklenski oginj. Vncma naj služi le za blage, lepe, hvale vredne reči.

Treba je moliti, in si prizadevati, da človek zatira strast za hudo, in da se oživlja v njegovim sercu vncma za dobro, za Boga, čednosti, dobre dela, za blagor bližnjiga, zatajevanje samiga sebe itd. Človek se toliko bolj povrača v stan perve nedolžnosti, kolikor bolj se njegovo serce žlahtni, kolikor bolj strasti mori in se veselje za vse lepo in blago razcveta v njegovim duhu. (Dal. nasled.)

Starček od Marije.

Moja mati me je učila, Ko sim majhen deček bil, Je z menoj zvesto molila, De bi prav Boga častil; Od Marije pripov'duje, Jo preserčno imenuje Milo Mater vsih ljudi, Kakor ji enake ni.	Bolj ko v letih sim dorašal, Bolj težijo me skerbi, „Kje boš živel?“ sim se vprašal, Hudih časov konca ni; Rad se pa k Marii zatečem, „Mati, oh pomagaj!“ rečem: Lej, tolažbe koj dobim, V sercu se razveselim.
„Toraj, sinek,“ mati pravi, „Vsak dan, ko se zvon glasi, Počesenje serčno opravi Mili Božji materi: Ona je presveta D'vica, Nam mogočna pomočnica, Zroči se ji vsaki dan, In pobožen boš kristjan.	Starost pride, siva glava Tožno kima proti tlam, Ker uči me vera prava, De bo huda z grešnikom; Mislim pa: Marija D'vica Mi je Mati, pomočnica: Ves goreč se ji zročim, Starček spet vesel živim.
Že pastir sim rad prepeval V čast Mariji pesmico, Sim ljubezen razodeval Do preljube Matere; Ona pa nad mano čuje, Gnad obilno mi daruje, De nič niso zbegali Me otroci sprideni.	Smertna ura je pač strašna, Kdo se ne bi sodbe bal? — Moja duša je vsa plašna, Kmal bom pred Sodnikom stal! Tode upam: Mati mila! Ti ne boš me zapustila, Pomagala boš tadaj, Priti meni v sveti raj.
Sim mladenč po svetu hodil, Satan željno me lovi, Rad bi me bil v družnje vodil. Polne razuzdanosti; Pa sim storil v dušni sili, Kakor so me starši učili: Molil sim Marii v čast, Daroval se nji v last.	Starček moram poterčiti, De za Bogam boljga ni, Ko Marijo prav častiti, To sim skušil svoje dni: Ona že otroke brani. Mlade zveste si prihrani; Nas tolaži v starosti, V smerti tud ne zapusti.

Burja.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Umerla sta: 20. u. m. g. Jan. Kek, duhovni pom. v pokoji, v Žuženberku; 25. u. m. g. Fr. Drachsler, fajm. v pokoji, v Šentjurji. R. I. P.!